

Kovács, Gy.:

Adatok Nagykanizsa és környéke Mollusca-faunájához - Beiträge zur Molluskenfauna von Nagykanizsa und Umgebung

Az 1961-62-es években, nagykanizsai tanárkodásom idején, folytattam tervszerű és rendszeres vizsgálatokat, gyűjtéseket Nagykanizsán és tágabb környékén. A vizsgálatok nagy részét a terepet kiválóan ismerő Károlyi Árpád lelkes és szakavatott természetbuvárral együttesen végeztük.

A Dunántulnak ez a része már régen felkeltette a melakológusok érdeklődését. Entz Géza, Soós Lajos, Wagner János, Vásárhelyi István és Pintér István említik faunisztikai munkáikban. Mivel számos, a területre nézve új faj került elő és több, az irodalomban még nem közölt lelőhelyi adat is szerepel a gyűjtésekben, célszerűnek látszott ezt a dolgot összeállítani. Az adatok közlésénél felhasználok saját és a Károlyi-gyűjtemény idevonatkozó tételeit.

A gyűjtött anyag határozásainak pontosítását - különösen a problematikusabb nemzetségek esetében - specialistáink: Pintér László, Szigethy Anna, Varga András a faunarevizíós munkáik során elvégezték. Ezen a helyen is illesse őket köszönetem.

A vizsgált terület mintegy 50 km²-es. Északi és részben keleti határát a Zala folyó, nyugatit a Kerka patak, délit a Mura és Dráva folyók képezik. Délkeleten Komárom /újabb nevén Zalakomár/ - gyékényesi vonal a határ. A terület lelőhelyek szerinti taglalása a következő:

1. Nagykanizsa és szűkebb - 2-3 km kiterjedésű - környéke.
Ezen belül:
a. belterület;

- b. "Práter" /vajgyár mögötti terület/;
  - c. Büdösárok és partja;
  - d. Alsóvárosi erdő;
  - e. Gördövény: homokbuckák;
  - f. Gördövény: égeres láperdő;
  - g. Hétforrás völgye;
  - h. Zsigárd major: láperdő;
2. Pötréte-Kilimán-Gelse-Korpavár: Pricipális csatorna és partja.
  3. Komárváros-Kisrécse-Zalaszentjakab-Miháld térsége.
  4. Iharosberény-Pogányszetpéter: halastó.
  5. Hosszuvölgy-Homokkomárom-Sormás-Szepetnek-Petriverente.
  6. Órtilos: Szent Mihály hegy.
  7. Zákány-Gyékenyes: Dráva folyó és partja.
  8. Murakeresztur: Bóni hegy.
  9. Muraszemenye: Mura folyó holtága.
  10. Lasztonya-Lispeszentadorján-Bázakerettye-Borsfa.
  11. Tormafölde-Lovászi-Lenti: Kerka patak és környéke.
  12. Pölöske-Bucsuszentlászló.
  13. Nagykapornak-Misefa.
  14. Kemendollár.
  15. Zalaszentmihály.

A gyűjtőterületet a lelőhelyekkel együtt a mellékelt térképvázlaton tüntetem fel. Technikai okokból Nagykanizsa szűkebb környékét /a-h./ külön nem jelölöm. A lelőhelyek határait szaggatott vonallal, számát arab számokkal tüntetem fel.

A gyűjtött anyag rendszeres felsorolása /a fajok nevei után szereplő számok és betűk a lelőhelyeket jelzik/:

1. Theodoxus danubialis /C.Pfr./ 11. - 2. Viviparus contectus /Millet/ 2.,4.,11. - 3. Valvata cristata O.F.Müll. 1/f., 2.,15. - 4. Valvata piscinalis /O.F.Müll./ 11. - 5. Pomatias elegans /O.F.Müll./ 6.,7. - 6. Lithoglyphus naticoides /C.Pfr./ 7.,11. - 7. Bithynia tentaculata /L./ 1/c.,1/f.,2.,5.,6.,7., 9.,11. - 8. Bithynia leachi /Shepp./ 11. - 9. Fagotia acicula-

Nagykanizsa és környéke a lelőhelyek megjelölésével - Nagykanizsa und Umgebung: Fundorte

ris /Fér./ 11. - 10. Amphimelania holandri /Fér./ 9., 11. - 11. Carychium minimum O.F.Müll. 1/b., 1/f., 1/g., 1/h., 2. - 12. Carychium tridentatum /Risso/ 1/f., 1/g., 1/h., 6. - Acroloxus lacustris /L./ 7., 15. - 14. Lymnaea stagnalis /L./ 4., 7., 11. - 15. Stagnicola palustris /O.F.Müll./ 1/b., 1/c., 1/f., 2., 9. - 16. Stagnicola corvus /Gmel./ 1/f. - 17. Galba truncatula /O.F.Müll./ 1/b., 1/c., 1/f., 2., 7. - 18. Radix auricularis /L./ 11. - 19. Radix peregra peregra /O.F.Müll./ 2., 4., 13., 15. - 19/a. Radix peregra ovata /Drap./ 2., 3., 7. - 20. Aplexa hypnorum /L./ 1/f., 5., 7. - 21. Physa fontinalis /L./ 2., 7. - 22. Planorbis corneus /L./ 2., 4., 11. - 23. Planorbis planorbis /L./ 1/c., 1/f., 2., 7., 9., 11. - 24. Anisus septemgyratus /Rossm./ 7., 9. - 25. Anisus leucostoma /Millet/ 7. - 26. Anisus spirorbis /L./ 1/b., 1/c., 1/f., 2. - 27. Anisus vorticulus /Trosch./ 1/f. - 28. Bathyomphalus contortus /L./ 1/f., 2. - 29. Gyraulus albus /O.F.Müll./ 7. - 30. Armiger crista /L./ 1/f., 2. - 31. Hippeutis complanatus /L./ 2., 7., 9. - 32. Segmentina nitida /O.F.Müll./ 1/f., 2., 5., 7. - 33. Cochlicopa lubrica /O.F.Müll./ 1/b., 1/e., 1/f., 1/g., 2., 5., 7., 9. - 34. Cochlicopa lubricella /Porro/ 1/b., 1/c., 1/e., 1/f., 2., 7. - 35. Columella edentula /Drap./ 1/f. - 36. Truncatellina cylindrica /Fér./ 1/b., 1/e., 2. - 37. Vertigo angustior Jeffr. 1/b., 1/f., 1/g., 2., 5. - 38. Vertigo antivertigo /Drap./ 1/f., 2. - 39. Vertigo moulinsiana /Dup./ 1/f., 5. - 40. Vertigo pygmaea /Drap./ 1/b., 1/f., 2., 7., 9. - 41. Orcula doliolum /Brug./ 2., 6., 10. - 42. Abida frumentum /Drap./ 13. - 43. Pupilla muscorum /L./ 1/b., 1/c., 1/e., 2., 3., 5. - 44. Pupilla triplicata /Stud./ 5. - 45. Vallonia pulchella pulchella /O.F.Müll./ 1/a., 1/b., 1/c., 1/e., 6., 7. - 45/a. Vallonia pulchella enniensis /Gredl./ 1/f., 2., 5., 10. - 46. Vallonia costata /O.F.Müll./ 1/a., 1/b., 1/c., 2. - 47. Acanthinula aculeata /O.F.Müll./ 6. - 48. Chondrula tridens /O.F.Müll./ 1/e., 1/g., 2., 5. - 49. Ena obscura /O.F.Müll./ 6. - 50. Cochlodina laminata major /A.Schm./ 6., 7., 11. - 51. Iphigena ventricosa f. major /A.Schm./ 1/c., 2., 6., 7. - 52. Clausilia pumila C.Pfeiffer 1/b., 1/f., 1/g., 7., 12. - 53. Laciniaria vetusta /Rossm./ 2. - 54. Succinea put-

ris/L./ 1/c.,3.,5.,6.,13.,15. - 55. Succinea oblonga Drap.1/b.
 1/f.,1/g.,2. - 56. Succinea elegans Risso 1/c.,1/f.,1/g.,2.,
 3.,7. - 57. Cécilioides acicula/O.F.Müll./ 1/c.,2.,7. - 58.
 Punctum pygmaeum/Drap./ 1/b.,1/f.,1/h.,6. - 59. Discus pers-
 pectivus /Mühlf./ 1/b.,1/d.,2. - 60.Arion hortensis Fér. 1/a.,
 1/d.,6. - 61.Arion circumscriptus Johnst.1/a.,1/d.,6. - 62.Vit-
 rina pellucida /O.F.Müll./ 1/b.1/d. - 63.Semilimax semilimax
 /Fér./ 1/h.,6.,7. - 64. Zonitoides nitidus/O.F.Müll./ 1/c.,
 1/f.,1/g.,1/h.,2.,5.,9. - 65.Vitrea subrimata/Reinh./ 2.,10.-
 66.Vitrea crystallina/O.F.Müll./ 1/g.,2.,5.,6.,7.,9. - 67. Vit-
 rea contracta/West./ 1/c.,2.,6. - 68.Aegopis verticillus /Lam./
 1/d.,4.,6.,7.,10. - 69.Aegopinella minor/Stab./ 12. - 70. Aego-
 pinella ressmanni/West./ 1/c.,1/d.,1/g.,2.,4.,6. - 71. Nesovit-
 rea hammonis Ström 1/b.,1/f.,5. - 72.Oxychilus draparnaudi
 /Beck/ 1/a.,1/c.,7. - 73.Oxychilus inopinatus/Ulicny/ 1/c.,
 1/f.,2. - 74.Daudebardia rufa/Drap./ 1/d.,6. - 75. Milax bu-
 dapestensis/Haz./ 1/d. - 76. Limax maximus/L./ 1/a. - 77. Li-
 max cinereoniger Wolf. 6. - 78. Limax fulvus L. 1/a. - 79.De-
 roceras agreste/L./1/a.,1/f.,2. - 80.Euconulus fulvus/O.F.Müll./
 1/e.,10. - 81.Bradybaena fruticum/O.F.Müll./1/g.,2.,3.,6.,7.,8.
 - 82.Helicella obvia/Hartm./ 2.,6.,11.,13.,14. - 83. Helicop-
 sis striata/O.F.Müll./ 1/e.,5. - 84.Monacha cartusiana/O.F.
 Müll./ 1/a.,1/b.,1/c.,1/e.,1/f.,2.,3.,5.,7. - 85.Perforatella
 bidentata/Gmel./ 1/b.,1/c.,1/g.,7. - 86.Perforatella rubigino-
 sa/A.Schm./ 1/c.,1/f.,1/g.,2.,3.,5.,6.,7. - 87.Perforatella
 incarnata /O.F.Müll./ 1/g.,2.,6.,7.,8. - 88. Perforatella umb-
 rosa/C.Pfr./ 1/a.,1/b.,1/c.,2. - 89.Trichia hispida/L./ 7. -
 90.Trichia filicina/C.Pfr./ 6.,7. - 91.Helicigona planospira
 /Lam./6.,7. - 92.Helicigona arbustorum/L./7. - 93.Cepaea vin-
 dobonensis/Fér./1/a.,1/b.,2.,3.,4.,5.,7.,8.,11. - 94.Cepaea
 nemoralis/L./1/a.,1/c.,1/g.,2.,4.,5.,6.,7.,8.,12.,13. - 95.
 Helix pomatia L.1/a.,1/b.,1/d.,2.,3.,4.,6.,7.,8.,11.,12.,13.,
 15. - 96.Unio pictorum/L./11. - 97.Unio tumidus Retz.2.,11. -
 98.Unio crassus Retz.1/h.,2.,7.,9.,11. - 99.Anodonta anatina
 /L./2. - 100.Pseudanodonta complanata/Rossm./2. - 101.Sphaeri-

um corneum/L./ 1/f., 11. - 102. Sphaerium rivicola/Lam./ 11. - 103. Pisidium amnicum/O.F.Müll./ 1/d., 2. - 104. Pisidium casertanum/Poli/ 1/b., 1/f.

A gyűjtés eredménye 104 Mollusca faj, ebből 95 csiga és 9 kagyló. A fajok egyedszáma közel 8.000.

Ökológiai szempontból 36 vízi, 10 amfibikus és 58 szárazföldi faj között oszlik meg a gyűjtött anyag. Elterjedéstanilag a fauna 70%-a középeurópai elemekből épül fel, jelentékeny a "szinező" elemek aránya/30%/. A déli, keleti és északi eredetű fajok nem jellemzők a területre /16%/, mert az ország nagy részén megtalálhatók számukra alkalmas környezetben, viszont a délkelet-alpesi elemek /14%/ adják a fauna igazi karakterét. Ezek közül is ki kell emelni az Amphimelania holandri, Semilimax semilimax, Vitrea subrimata, Aegopis verticillus, Cochlodina laminata major, Iphigena ventricosa major, Perforatella umbrosa, Trichia filicina és Helicigona planospira fajokat melyek itt még jól megtalálják életfeltételeiket, helyenként tömegesen tenyésznek. Az aránylag magas fajszámot /a magyar fauna mintegy 50%-át/ egyrészt az Alpok, balkáni hegyvidék közelségével, másrészt a rendkívül kedvező, változatos ökológiai viszonyokkal magyarázhatjuk. Meglepő viszont a dunántúli dombvidéken egyébként közönséges Laciniaria plicata és Laciniaria biplicata hiánya. További vizsgálatokat igényelnek a meztelen csigák is, melyek fajszáma a faunában alacsony.

Zusammenfassung: Der Verfasser berichtet über seine planmäßige Sammeltätigkeit in Nagykanizsa und Umgebung in den Jahren 1961-1962. Das Gebiet ist in 15 Einheiten eingeteilt /siehe Karte/. Die Ziffern und Buchstaben nach den Artnamen bezeichnen die Fundorte.

Nachgewiesen sind insgesamt 104 Arten, davon 95 Schnecken und 9 Muscheln /etwa 50% der ungarischen Fauna/. Ökologisch: 36 Wassermollusken, 10 amphibisch lebende Schnecken und 58 Landschneckenarten.

Die meisten Arten sind europäisch /mitteleuropäisch/ ver-

breitet. Die Proportion der "farbgebenden Elemente" ist bedeutend /30%/. Von diesen spielen aber nur die südost-alpine Arten eine Rolle /14%/ in der Charaktergestaltung der Fauna.

Die relativ hohe Arten- und Individuenzahl kann durch die Nähe der Alpen und der Dinarischen Alpen, durch die Rolle der Flüsse als Förderungsmittel der Mollusken, sowie durch die ökologisch äusserst günstigen und mannigfaltigen Geländeverhältnisse erklärt werden.

Irodalom: Wagner, J. /1930/: Malacologische Mitteilungen aus West - und Südungarn. Zool. Anz. - Entz, G. /1941/: A Balatonnak és vizkörnyékének Puhatestű faunájáról. Die Molluskenfauna des Balaton-Sees und seiner Umgebung. Magy. Biol. Kut. Int. Munkái. - Soós, L. /1955-1959/: Mollusca - Puhatestűek. In: Magyarország Állatvilága, 19. Budapest. - Pintér, I. /1960/: Adatok a Dunántul egyes tájainak Mollusca-faunájához. Beiträge zur Molluskenfauna einiger Gegenden von Transdanubien. Állatt. Közlem. - Pócs, T.-Károlyi, Á. /1961/: The Occurrence of *Helicigona* /*Campylaea*/ *illyrica* STABILE in Hungary /Moll. Gastr./Ann. Hist. Nat. Mus. Nat. Hung. Pars Zool. 53. - Vásárhelyi, I. /1961/: A *Theodoxus danubialis*, *Fagotia acicularis* és *Amphimelania holandri* újabb hazai lelőhelye. Neuere Fundorte von *Theodoxus danubialis*, *Fagotia acicularis* und *Amphimelania holandri* /Gastropoda/ in Ungarn. Állatt. Közlem. - Pintér, L. /1973/: Magyarország Puhatestűinek kritikai jegyzéke. Kritisches Verzeichnis der rezenten Mollusken Ungarns. Soosiana: 1. -

+++++